N:o 10/1941.

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 10/1941 med anledning av landskapsnämndens framställning om antagande av ny landstingsordning för landskap et Åland.

Initiativ i förberörda avseende överlämnades till landstinget av vicetalmannen Herman Mattsson redan vid landstingets vintersession år 1936 tillika med förslag om revision av landstingets arbetsordning. Sedan 1936 års lagutskott avgivit betänkande med anledning av förslaget, för såvitt detta rörde landstingsordningen (N:o 14/1936), uppdrog landstinget genom beslut av den 25 november 1936 åt landskapsnämnden att efter allsidigprövning och med beaktande av i utskottets betänkande berörda synpunkter uppgöra förslag till ny landstingsordning att föreläggas landstinget vid höstsessionen 1937. Landskapsnämnden fullgjorde landstingets uppdrag, dock först till 1938 års vintersession, genom att till landstinget avlåta den framställning, som nu utgör grund för ärendets behandling, i samband varmed landskapsnämnden även utlåtit sig och framställt förslag med anledning av en av vicetalmannen Johannes Holmberg till 1937 års landsting ingiven petition om landstingets åtgärd därhän, att 6 mom. 2 § av landstingsordningen ändrades sålunda, att landstingsman ägde rätt att få del av eller på anhållan erhålla transumt ur landskapsnämndens protokoll.

Behandlingen av ärendet vidtog i lagutskottet vid 1938 års vintersession, då framställningen av landstinget hänsköts till utskottet för beredning. Tiden medgav icke då arbetets slutförande, och ehuru utskottet sedermera tidtals fortsatt sitt arbete, har utskottet av kända orsaker icke kunnat koncentrera sig på uppgiften, förrän landstinget vid detta års vintersession berättigade utskottet att efter sessionens avslutande vara samlat för att fullborda beredningsarbetet.

Utskottet har därvid med landskapsnämndens framställning som grund för behandlingen ingående prövat också de synpunkter, som vicetalmannen Mattsson framfört i sin petition, samt beaktat desamma i den mån de sammangått med utskottets åsikter. Därjämte har utskottet med tillvaratagande av de erfarenheter, som vunnits under landstingets snart 20-åriga verksamhet, och efter mönster av rikets nya riksdagsordning av år 1928 sökt förtydliga oklara stadganden samt överhuvudtaget fylla alla brister, som vidlåda den

nu gällande landstingsordningen. Utskottet vågar även hysa förhoppningen, att det förslag, som härjämte framlägges för landstinget och som i det följande till erforderliga delar skall kommenteras, i stort sett skall kunna tillfredsställa landstinget, ehuru förslaget, som är ett resultat av flera kompromisser, icke i alla sina detaljer torde komma att vinna oj lat gillande inom landstinget.

Utgående ifrån att behovet av en revision av landstingsordningen är oj kutabelt och icke behöver närmare klarläggas och att rent redaktionella ändringar och tillägg icke behöva motiveras får utskottet med avseende å förslagets olika paragrafer vördsammast framhålla följande:

§ 1 har utan sakliga ändringar stiliserats efter riksdagsordningen.

§ 2. De principiella betänkligheter, som anförts mot att landstingsma namandatet varat efter nyval, delas av utskottet, som därför godkänt ändringsförslaget. Detta medför att landstingets öppnande normalt kommer att äga rum på hösten och dess avslutande på vintern.

§ 3 godkännes.

§ 4. Mom. 1 har omstiliserats i nära överensstämmelse med dess tidigare lydelse, utan att någon saklig ändring vidtagits.

Punkt 3 frånkänner den, som avträtt sin egendom till sina borgernärers förnöjande, valrätt intill dess han beedigat sin stat. Denna inskränkning i valrätten, som visserligen återfinnes i den nuvarande landstingsordningen, men som saknar motsvarighet i riksdagsordningen, har ansetts oskälig. Punkten har därför utelämnats och de efterföljande punkterna omnumrerats.

§§ 5 och 6 godkännas.

§ 7. Onekligen är landshövdingens och lantrådets ämbetsställning i förhållande till landstinget av den art att de icke kunna inväljas i landstinget. Länsstyrelsens och landskapsnämndens tjänstemän synas med hänsyn till sin ställning till sina respektive överordnade, sistnämnda tjänstemän dessutom med hänsyn till den tjänstebefattning, som de i de flesta fall tagit eller komma att taga med i landstinget förekommande ärenden, lämpligen icke heller kunna beklädas med landstingsmannauppdrag. Däremot finnes icke något hållbart motiv, på grund varav ledamot av landskapsnämnden borde utestängas från valbarhet.

§§ 8 - 12 godkännas.

§ 13. Mom. 3 förutsätter att i landskapslagen om landstingsmans arvode samt ersättning för resekostnader skall intagas en bestämmelse, som berättigar utskott att vara samlat för arbete efter det landstingssessionen avslutats.

§ 14. En ändring har betingats därav, att landstingsmannaarvodet icke med nödvändighet behöver utgå såsom dagsarvode.

§ 15. Utskottet har gjort ett tillägg till paragrafen, enligt vilket det ankommer å lantrådet att bestämma var landstinget skall sammanträda, ifall det av någon orsak icke kan samlas i Mariehamn.

§ 16. Utskottet har givit lagrummet samma lydelse som det har i landskapslagen av den 30 juni 1941 om ändring av § 13 i landstingsordningen.

§ 17. Utskottet har utbytt ordet "sammanträde" mot "möte".

§ 18. Orden "eller av lantrådet eller landskapsnämnden eljest till densamma överlämnats" hava strukits ur mom. 3, när det efter den ändring, som innehållet i § 16 undergått, icke är nödvändigt att sammankalla urtima landsting för behandling av frågor, som lantrådet eller landskapsnämnden önskar överlämna till landstinget.

Mom. 4 har strukits för förenklande av proceduren vid urtima landsting.

§ 19 godkännes.

§ 20. Utskottet önskar bibehålla fullmaktsgranskningen, dock endast i fråga om landsting, som efter val första gången sammankommer. Lagrummet har därför givits i huvudsak samma lydelse som motsvarande lagrum har i nu gällande landstingsordning, dock med den ändring, att fullmaktsgranskningen skall äga rum kl. 12 dagen näst före den, å vilken landstinget skall sammanträda.

§ 21. Med hänsyn till ändringen under § 20 har såsom första moment intagits § 18 mom. 1 i den nu gällande landstingsordningen.

§ 22. Då fullmaktsgranskningen är avsedd att äga rum dagen före den, då landstinget efter nyval första gången sammanträder, kunna talmansvalen äga rum å första dagen för landstingsmötet. Därigenom vinnes en dag för det egentliga landstingsarbetet, under det att samma rådrum som tidigare finnes för enskilda överläggningar med avseende å valen.

Talmännens högtidliga försäkran har bibehållits i nuvarande ordalydelse, dock så att "Ålands landsting" har ersatts med "landskapet Åland".

Orden "utan dröjsmål" i sista momentet hava strukits, då det icke synes

vara nödvändigt att landstinget sammankommer enbart för val av någon av presidiet.

§ 23. Utskottet föreslår att endast dagen, då landstingets öppnande skall äga rum, bestämmes i landstingsordningen, under det att åt landstingen överlämnas att efter omständigheterna bestämma klockslaget för landstingets öppnande.

§ 24. Viss paragraf i självstyrelselagen synes av praktiska skäl icke böra åberopas, då denna för närvarande är under omarbetning.

§ 25 godkännes.

§ 26. Den av utskottet föreslagna ordalydelsen avviker av praktiska skäl i någon mån från landskapsnämndens förslag, vilket vad innehållet träffar av utskottet omfattats.

§ 27. Finansmotion hänför sig begreppsenligt till ett föreliggande budgetförslag. Motion, som avser ett följande finansår, är hemställningsmotion. Från punkt 2 måste därför strykas orden "för följande finansår" för att punkten skall erhålla den betydelse, som med densamma är avsedd. I punkt 3 har efter landskapsnämnden införts talmanskonferensen, enär en skild landstingsman kan ha va anledning att till landstinget avlåta hemställningsmotion, som berör talmanskonferensen.

§ 28. Landstingsmans motionsrätt har utvidgats enligt riksdagsordningens mönster sålunda, att motionsrätten kan utövas också efter utgången av den i § 27 stadgade terminen, ifall anledning till initiativ därefter uppkommer. Därigenom synes landstingsmans initiativrätt vara fullt tillgodosedd. Den korta tiden motiveras av den begränsade tid, som landstinget överhuvudtaget har till sitt förfogande.

§ 29. Landskapsnämndens förslag avser att ett ärende skall kunna överföras från ett landsting till ett annat även i det fall, att nyval mellankommit. Utskottet kan för sin del icke gilla att detta förfarande införes. I ett landsting, som sammankommer efter nyval, finnas alltid ett antal representanter, vilka icke kunna förutsättas äga sådan kännedom om den behandling, som ett ärende tidigare undergått, att de kunde vara beredda att fortsätta behandlingen. Förfarandet kunde nämligen komma att medföra, exempelvis ett lagförslag, vars behandling avbrutits efter andra läsning, måste antagas eller förkastas av ett landsting, som icke kunnat invarkta den förberedande behandlingen. Utskottet har därför ställt sig på kontra

motsatt ståndpunkt mot landskapsnämndens. En jämförelse med arbetet inom den kommunala representationen, där alla ärenden undergå endast engångsbehandling, kan icke göras.

§ 30. I stället för benämningen "finans- och ekonomiutskott" föreslår utskottet "finansutskott" och i stället för "justerings- och expeditionsutskott" benämningen "justeringsutskott".

Enligt förslaget skall kulturutskottet bliva ett ordinarie utskott. Landskapsnämnden föreslår att valet av stora utskottet skall äga rum samma dag som valet av de övriga ordinarie utskotten, uppenbarligen för vinnande av tid. Detta är enligt utskottets mening emellertid icke nödvändigt, ty endast undantagsvis kan ett ärende redan andra dagen efter landstingets öppnande remitteras till stora utskottet. Genom att valen till specialutskotten förrättas tidigare än valet till stora utskottet kunna representanterna erhålla kännedom om vilka medlemmar som invalts i dessa och vilka, som äro disponibla för medlemskap i stora utskottet. Utskottet föreslår därför, att landstingets stora utskott måtte väljas först å tredje dagen efter landstingets öppnande.

Begreppen "lagbestämda utskott" och "extra ordinarie utskott" hava utmönstrats såsom obehövliga.

§ 31. Naturligt är, att ledamot respektive ersättare i landskapsnämnden, som är landstingsman, icke bör vara medlem av utskott och i sagda egenskap måhända komma att taga del i granskningen av landskapsnämndens åtgärder. Däremot synes han icke böra utestängas från att deltaga i val till utskott. Härav betingad ändring har företagits i mom. 1. Mom. 2 har strukits, ty den omständigheten att landstingsman är för sin syssla redo skyldig gentemot landstinget innebär endast jäv för honom vid behandling av visst ärende, men synes icke böra göra honom ovalbar till utskott.

§ 32. Lagutskottets åligganden hava utökats i det avseende texten giver vid handen.

§ 33 godkännes med vissa redaktionella ändringar.

§ 34. Det synes onödigt att bland kulturutskottets uppgifter särskilt omnämna frågor rörande landskapets undervisningsväsende, fornvård m.m., då enligt lagrummet till detsamma skall hänskjutas alla frågor av kulturell innebörd.

§ 35 godkännes.

§ 36. Ett utskott bör enligt lagutskottets åsikt vara fulltaligt, då ärende företages till behandling och avgörande. Detta överensstämmer även med den praxis, som tillämpats i landstinget. Utskottet har därför infört ett nytt moment, enligt vilket vid förfall för utskottsmedlem ersättare skall inträda i hans ställe.

§ 37. I samband med denna paragraf har utskottet behandlat vicetalmannen Holmbergs petition och beslutat att på käl, som landskapsnämnden anfört, godkänna pragrafen, beträffande vilken smärre redaktionella ändringar likväl företagits.

§ 38. Talmanskonferensens uppgifter hava i denna paragraf närmare angivits. Till dem har hänförts uppgörande av förslag om avlöning av landstingets tjänstemän.

§ 39. I mom. 1 har införts en bestämmelse därom, att talmannen icke utan landstingets samtycke äger avbryta plenum. I mom. 2 har fastslagits, att talmannen äger rätt att deltaga i val inom landstinget.

§ 40 godkännes med vissa redaktionella ändringar.

§ 41. Mom. 1 har godkänts, dock med särskilda språkliga ändringar, under det att mom. 2 strukits såsom innehållande bestämmelser, vilka lämpligare kunna hänföras till landstingets arbetsordning.

§ 42. Tiden, för vilken talmannen må kunna utesluta landstingsman från landstingets sammanträde, har av utskottet förkortats från föreslagna två veckor till fyra dagar. Överläggning till beslut, varom i paragrafen nämnes, bör enligt utskottets mening få äga rum, i anledning varav utskottet strukit "utan föregående överläggning".

§ 43. Då enligt § 4 i landskapslagen om Ålands landskapsförvaltning det för väckande av initiativ om misstroendevotum för lantrådet erfordras samverkan av endast fem landstingsmän, synes det vara opåkallat att fordra landstingsbeslut och därmed majoritet för att anhålla om upplysning av lantrådet i landskapets angelägenheter. Utskottet anser att varje representant bör tillerkännas rätten att anhålla om sådana upplysningar. Efter mönster av riksdagsordningens bestämmelser om spörsmål har utskottet med ändring av mom. 2 i förslaget infört stadganden om förfaringssättet vid framställandet av spörsmål till lantrådet.

Det synes icke vara sakenligt att föredragandena vid landskapsnämnden skola äga rätt att få ordet och uttala sig vid landstingets plena. Detta

kunde i praktiken leda till att de deltaga i diskussionen. Upplysningar i frågor, som ankomma å deras beredning, böra därför lämnas av lantrådet eller ledamot i landskapsnämnden. Mom. 3 i förslaget har därför strukits. Ett nytt mom. 3, som berör framställning, avsedd att utröna huruvida lantrådet skall anses sakna landstingets förtroende, har införts. Däri hänvisas till gällande bestämmelser i lagen om ordnande av landskapsförvaltningen.

§§ 44 - 46 godkännas.

§ 47. Ett nytt moment har införts, enligt vilket landstinget kan besluta att av utskott inhämta nytt utlåtande i ärende, som tidigare undergått behandling i samma utskott. Stadgandet avser ärenden, som undergå engångsbehandling. Genom det föreslagna stadgandet undanröjas de ofta i landstinget framhållna betänkligheterna mot lagligheten av återremiss av ett ärende till utskott, vilket förfarande dock i många fall är både praktiskt och nödvändigt.

§ 48. Denna paragraf, som handlar om behandlingen av lagförslag i landstinget, har av utskottet givits en ordalydelse, enligt vilken tvivel i framtiden icke synes kunna uppstå om vad ett betänkande från stora utskottet i olika fall kan och bör innehålla. Betänkanden, som utmynna i lagförslag, och betänkanden, vilka avböja lagförslag, hava behandlats skilt för sig. Innehållet i paragrafen överensstämmer med den praxis, som under årens lopp utbildats i landstinget. I övrigt hänvisar utskottet till själva lagtexten.

§ 49 godkännes.

§ 50 har helt och hållet strukits, enär det föreslagna förfarandet synes vara ägnat att förlänga ärendenas behandling utan motsvarande nytta. Till följd av strykningen hava följande paragrafer omnumrerats.

§ 51 (§ 50) godkännes.

§ 52 (§ 51). Enligt utskottets uppfattning bör finansmotion behandlas endast av finansutskottet, enär dess hänskjutande jämväl till annat utskott endast är ägnat att fördröja behandlingen utan påtaglig nytta.

§ 53 (§ 52) har i huvudsak godkänts efter några redaktionella ändringar.

§ 54 (§ 53) godkännes.

§ 55 (§ 54) godkännes.

§ 56 (§ 55) godkännes.

§ 57 (§ 56) godkännes efter redaktionella ändringar.

§ 58 (§ 57). Andra momentet har strukits, enär rätten att ur protokollet utesluta ett uttalande, även om det icke inverkar på beslutet, kan leda därhän, att ett efterföljande uttalande framstår såsom ogrundat eller meningslöst. Betänkligt är även att genom landstingsbeslut tillåta uteslutande av överläggning.

§ 59 (§ 58) godkännes.

§ 60 har strukits såsom obehövlig efter det § 16 fått det innehåll den nu har.

§ 61 (4 59). Ordalydelsen har korrigerats i överensstämmelse med den ordalydelse, som självstyrelselagens § 12 innehåller.

§ 62 (§ 60) har kompletterats med stadgande därom, att alla landstingsbeslut skola underskrivas av talmännen.

§ 63 (§ 61). Då det ofta i praktiken visat sig svårt att upprätthålla en viss prioritetsordning mellan ärendena inbördes, föreslår utskottet att i landstingsordningen intages bestämmelse endast därom, att presidentens framställningar och meddelanden i främsta rummet skola företagas till behandling.

(§ 62). Förslaget saknar helt och hållet bestämmelser därom, huru landstingets protokoll skall föras och landstingets beslut delgivas lantrådet eller landskapsnämnden. Såsom ny paragraf 62 har utskottet därför infört de bestämmelser, som ingå i § 42 i den nuvarande landstingsordningen, kompletterade med föreskrifter beträffande protokollets justering. Justeringsmännen böra enligt utskottets uppfattning utses för varje session och väljas av landstinget.

§ 64 (§ 63) godkännes i sak, men har utskottet i mom. 2 utsagt, att grunderna för kansliets utgiftsstat skola bestämmas genom landskapslag.

§ 65 (§ 64). Bland uppgifter, som ankomma på talmanskonferensen, har utskottet upptagit jämväl framställande av förslag till avlöning av landstingets tjänstemän.

§ 66 (§ 65) godkännes.

§ 67 (§ 66) godkännes.

§ 68 (§ 67). Utgående ifrån att förslaget av landstinget kan slutbehandlas senast under vintersessionen 1942, har utskottet föreslagit att den nya landstingsordningen skall träda i kraft den 1 juli 1942. Intill dess de i §§ 13 och 63 förutsatta landskapslagarna trätt i kraft, synas dock be-

Landstingsordning
för
landskapet Åland.

Kap. I.

Allmänna grunder.

§ 1.

Ålands landsting representerar Ålands befolkning och består av trettio landstingsmän.

§ 2.

Landstingsmannaval förrättas vart tredje år samtidigt i hela landskapet.

Landstingsmans uppdrag vidtager, så snart han förklarats vald, och fortfar intill dess nästa val förrättats.

Har landstinget blivit upplöst och nya val förrättats, gälle vad i 2 momentet är sagt.

§ 3.

Landstingsmännen utses genom omedelbara, proportionella och hemliga val; för sådana val skall landskapet Åland bilda en valkrets.

Vid dessa val hava alla valberättigade lika rösträtt.

Ej må valrätt genom ombud utövas.

Närmare bestämmelser om tiden och sättet för valen meddelas i särskild vallag.

§ 4.

Berättigad att deltaga i landstingsmannaval är envar finsk medborgare, som före valåret fyllt tjugoett år och under en oavbruten tid av fem år haft laga bo och hemvist på Åland samt den första januari det år valet äger rum är mantalsskriven i någon kommun inom landskapet Åland.

Valrätt tillkommer dock ej:

1) den, som står under förmynderskap;

2) den, som i kommunalhem eller annorledes året om åtnjuter full fattigvård;

3) den, som för lösdriveri dömts till allmänt arbete, ända till utgången av det tredje året från det, då han från arbetsanstalten frigavs;

4) den, som dömts förlustig valrätt eller medborgerligt förtroende eller förklarats ovärdig att nyttjas i landets tjänst eller att föra annans talan, vare sig domen är slutlig eller icke;

5) den, som övertygas att hava vid landstingsmannaval köpt eller sålt röst eller gjort försök därtill, eller på flere än ett ställe avgivit sin röst, eller genom våld eller hot stört valfriheten, ända till utgången av det sjätte kalenderåret efter det, då slutlig dom i saken gavs.

§ 5.

Valbar till landstingsman är envar, som är valberättigad.

§ 6.

Förverkar till landstingsman vald person sin valbarhet, upphör hans landstingsmannauppdrag.

§ 7.

Landshövdingen, lantrådet och lantrådets ställföreträdare samt tjänsteman vid länsstyrelsen och landskapsnämnden må icke vara landstingsman. Kallas landstingsman att bekläda något av dessa ämbeten eller utses landstingsman till tjänsteman vid länsstyrelsen eller landskapsnämnden, upphör hans landstingsmannauppdrag.

§ 8.

Ej må den, som förklarats vald till landstingsman, befrias från detta uppdrag, där han ej förmår visa laga förfall eller annat skäl, som av landstinget godkännes.

§ 9.

Avlider landstingsman eller förlorar han sin valbarhet eller avgår han på grund av laga eller av landstinget godkänt skäl, inträder ersättare i hans ställe.

Beträffande den ordning, i vilken ersättare inkallas, stadgas i vallagen.

§ 10.

Landstingsman är pliktig att i utövningen av sitt uppdrag så handla, som rätt och sanning bjuda. Han är därvid skyldig att iakttaga lag och är icke bunden av några andra föreskrifter.

§ 11.

Ej må landstingsman förvägras att inställa sig vid landsting och sitt värv utöva.

§ 12.

Häktas landstingsman under pågående landsting, skall därom genast anmälas hos landstingets talman.

§ 13.

Landstingsman åtnjuter av landskapsmedel arvode och därutöver ersättning för resa till och från landsting.

Landstingsmans arvode samt ersättningen för resekostnader bestämmas genom landskapslag.

I sagda lag skall ock bestämmas det arvode, som vid avbrott i landstingets sammanträden och efter dess avslutande må tillkomma medlemmarna i särskilda utskott.

§ 14.

Infinner sig landstingsman icke i rätt tid till landsting eller uteblir han utan landstingets tillstånd från sammanträde och har han icke haft förfall, som av landstinget godkännes, kan landstinget döma honom till förlust av landstingsmannaarvode eller del därav. Landstingsman, som icke låtit sig härav rätta, kan av landstinget förklaras hava förverkat sitt uppdrag.

Undergår landstingsman frihetsstraff, gånge därunder sitt landstingsmannaarvode förlustig.

Kap. II.

Landstingets början, upplösning och avslutning.

§ 15.

Landstinget sammanträder i Mariehamn eller, där särskilda omständigheter sådant påkalla, å annan ort inom landskapet, som av lantrådet bestämmes.

§ 16.

Landstinget sammankommer årligen den 15 februari och 15 november samt jämväl å annan tid, om landstinget därom besluter eller dess presidium anser nödigt att sammankalla landstinget.

Landstinget är samlat under sammanlagt högst trettio dagar, utan så är, att landshövdingen på landstingets framställning förlängt tiden för mötet.

Är nu nämnd eller eljest i denna lag för visst fall bestämd dag helgdag, gälle första helgfria dag därefter såsom för sådant fall stadgad.

§ 17.

Har landsting upplösts, skall landstinget efter nyvalen sammankomma till lagtima möte å första dagen i den kalendermånad, som begynner näst efter nittio dagar från upplösningen.

§ 18.

Av landshövdingen beror att sammankalla urtima landsting samt att be-

stämma när det skall åtskiljas.

Ej må urtima landsting utsättas att börja tidigare än å femtonde dagen efter kallelsens utfärdande, ej heller fortgå längre än till och med sista helgfria dag före den, då lagtima landsting vidtager.

Vid urtima landsting må endast förekomma ärende, som föranlett landstingets sammankallande, så ock vad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 19.

Kallelse till urtima landsting offentliggöres i sådan uti landskapet utkommande tidning, vari allmänna, landstinget rörande beslut och förfoganden böra kungöras.

Har landstinget upplösts och förordnande om nya val utfärdats, skall sådant kungöras i den ordning, som i § 66 säges, samt därjämte meddelas den myndighet och de nämnder, å vilka valens föranstaltande ankommer.

§ 20.

Dagen näst före den, å vilken landstinget skall efter val första gången sammankomma, böra samtliga landstingsmän klockan tolv förete sina fullmakter för den eller dem, som landshövdingen förordnat att granska fullmakterna. Vid granskning av fullmakt bör undersökas, huruvida den är utfärdad av behörig myndighet och i föreskriven form.

Alfabetisk förteckning över de behörigen befullmäktigade landstingsmännen skall senast klockan tio följande dag tillhandahållas landstinget.

Landstingsman, som infinner sig efter landstingets början, äger där intaga säte, sedan han för talmannen uppvisat godkänd fullmakt.

§ 21.

Har landstingsmans fullmakt icke blivit godkänd, äger landstinget rätt att pröva, huruvida han likväl på grund av densamma må intaga säte i landstinget.

Göres under landstinget, på grund av denna landskapslag anmärkning mot landstingsmans behörighet, ankommer dess prövande å landstinget, såframt icke samma anmärkning genom besvär över valet redan dragits eller ännu kan dragas under vederbörlig myndighets avgörande.

I övrigt må fråga om giltigheten av landstingsmannaval icke vid landsting upptagas, utom då anmärkning göres därom, att beträffande valet eller därtill hörande åtgärder uppenbart brottsligt förfarande förekommit eller

054

att otvivelaktigt misstag vid fastställandet av valets utgång ägt rum. I sådant fall äge landstinget, där det tillika är tydligt, att brottet eller misstaget kunnat utöva inverkan på utgången av valet, och ändring ej vidare kan i besvärsväg vinnas, vidtaga åtgärd till sådan rättelse, som är förenlig med bestämmelserna i vallagen.

Den, vars landstingsmannarätt är satt i fråga, bibehåller emellertid sitt uppdrag såsom landstingsman, intill dess han förklarats härtill obehörig.

§ 22.

Den dag, å vilken landstinget efter val första gången sammankommer, skola landstingsmännen klockan elva sammankomma till plenum, som vidtager med upprop efter den i § 20 nämnda förteckning. Vid detta plenum, vid vilket ordet föres av den landstingsman, som är till åren äldst, väljer landstinget skilt för sig talman och två vicetalmän, vilkas uppdrag gälla för den tid, som i 2 § av denna landskapslag finnes stadgad för landstingsmanna uppdraget.

Därefter avgiva talmannen och vicetalmännen inför det församlade landstinget, var efter annan, denna högtidliga försäkran:

"Jag N.N. försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla den såväl rikets regering som Finlands riksdag och landskapet Åland i enlighet med grundlagarna tillkommande rätt".

Meddelande om valets utgång skall ofördröjligen tillställas landshövdingen.

Avlider talman eller vicetalman under landstingets förlopp eller avgår han från sin befattning, skall ny talman eller vicetalman väljas.

§ 23.

Landshövdingen eller den, som republikens president därtill förordnat, tillkännagiver tiden för landstingets öppnande, som skall äga rum samma dag landstinget sammankommit. Å utsatt tid skola landstingets medlemmar, efter det gudstjänst förrättats, sammankomma i sessionssalen, där landstinget förklaras öppnat.

Vid landstingets avslutande skall motsvarande förfarande iakttagas.

Kap. III.

Om ärendenas upptagande vid landstinget.

§ 24.

Huru presidentens framställningar och meddelanden skola överlämnas till landstinget, därom stadgas i lagen om självstyrelse för Åland.

§ 25.

Landshövdingen och lantrådet samt landskapsnämnden äro berättigade att överlämna framställning till landstinget antingen vid dess öppnande eller senare under pågående landsting.

Då skäl därtill anses föreligga, kan dylik framställning återtagas.

§ 26.

Den berättelse, som lantrådet enligt landskapslagen angående ordnandet av Ålands landskapsförvaltning årligen äger till landstinget avgiva, skall av landstinget upptagas till behandling å tid, som av landstinget bestämmes.

§ 27.

Landstingsman äger rätt att till landstinget överlämna motion i den ordning § 28 stadgar. Motion skall innefatta antingen:

1) lagmotion, innehållande i lagform affattat förslag om stiftande av ny landskapslag eller om ändring, förklaring eller upphävande av gällande landskapslag;

2) finansmotion, innehållande förslag om upptagande av anslag i landskapets inkomst- och utgiftsstat samt i budgeten för vederlagsmedlen och landskapets övriga enskilda inkomster och utgifter; eller

3) hemställningsmotion, innehållande förslag att landstinget måtte hos riksdagen, presidenten, regeringen, landskapsnämnden eller talmanskonferensen hemställa om vidtagande av åtgärd i ärende, som hör till dessas befogenhet.

Angående landstingets rätt att överlämna initiativ att föreläggas Finlands riksdag gäller, vad i lagen om självstyrelse för Åland är stadgat.

§ 28.

I § 27 omförmälda motioner skola, skriftligen avfattade, överlämnas till sekreteraren senast å femte dagen före klockan tolv efter landstingets öppnande. Senare vare landstingsman icke berättigad att väcka motion, såframt icke sådant direkt föranledes av något av landstinget resan fattat beslut eller till landstinget överlämnad framställning eller återtagande av sådan eller ock av annan under landstinget inträffad händelse. Likväl må härvid motion icke väckas senare än klockan aderton dagen efter den,

då motionären bör anses hava om händelsen fått kännedom.

I motionen böra jämväl angivas de skäl, på vilka förslaget grundas.

Ej må ärenden av olika beskaffenhet i en skrift sammanföras.

§ 29.

Har handläggningen av ärende vid lagtima landsting icke hunnit slutföras, fortsättes dess behandling vid följande lagtima landsting, såframt landstingsmannavå ej mellankommit.

Kap. IV.

Om ärendenas beredning.

§ 30.

Vid varje lagtima landsting skola senast å andra dagen efter dess öppnande tillsättas ett lagutskott, ett finansutskott samt ett kulturutskott, vart och ett bestående av fem medlemmar, ävensom ett justeringsutskott med tre medlemmar. För sådan behandling av ärenden, som omförmälas i § 48, skall landstinget senast å tredje dagen tillsätta landstingets stora utskott, i vilket skall inväljas tio medlemmar.

Landstinget äger ock, när behov därav yppas, tillsätta ytterligare utskott, ett vart bestående av tre medlemmar.

För varje utskott tillsättes minst två ersättare.

Av urtima landsting tillsättas de utskott, vilka för beredningen av de i landstinget förekommande ärendena erfordras.

Valen till alla utskott äro proportionella, där två eller flere personer skola väljas. Närmare bestämmelser om valsättet utfärdas av landstinget.

§ 31.

Ej må landstingsman, som tillika är ledamot eller ersättare i landskapsnämnden, vara medlem av utskott.

§ 32.

Lagutskottet skall bereda och avgiva betänkande i anledning av lantrådets berättelse samt de till detsamma överlämnade förslag angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslag ävensom övriga till detsamma hänskjutna frågor.

Lagutskottet åligger jämväl att skilja mellan landstinget och dess talman, då talmannen vägrat upptaga väckt fråga eller framställa proposition eller då landstinget annorledes icke åtnöjts med talmannens förfarande.

§ 33.

Finansutskottet skall granska landskapsnämndens till landstinget avlämnade förslag till inkomst- och utgiftsstat för landskapet och revisionsberättelsen samt härom avgiva betänkanden ävensom i övrigt avgiva utlåtanden och betänkanden i till dess behandling hänskjutna frågor av finansiell och ekonomisk innebörd.

§ 34.

Kulturutskottet skall avgiva utlåtande till finansutskottet över landskapsnämndens förslag till budget för vederlagsmedlen samt i övrigt avgiva betänkanden i till detsamma hänskjutna frågor av kulturell innebörd.

§ 35.

Å justeringsutskottet ankommer att övervaka, att landstingets expeditioner överensstämma med dess beslut.

§ 36.

Utskott skall på kallelse av dess äldste medlem sammankomma senast dagen efter det utskottet tillsatts för att under dennes ordförandeskap inom sig välja ordförande och viceordförande.

Vid förfall för utskottsmedlem träde ersättare i hans ställe.

Utskotten äga, vart för sig, antaga sekreterare.

Betänkanden och utlåtanden underskrivas av ordföranden och sekreteraren.

Uteblir utskottsmedlem utan förfall eller särskilt tillstånd från utskottets sammanträde, anmäle utskottets ordförande härom till landstinget och kan landstinget döma honom förlustig landstingsmannaarvode eller del därav, såsom i § 14 säges, samt, därest det sker oftare, förklara honom hava förverkat sitt uppdrag såsom utskottsmedlem.

Medlem, som icke bidragit till utskottets beslut, är obetaget att till utskottets betänkande foga sin skriftligen avfattade reservation, dock utan att betänkandet därigenom uppehålles.

§ 37.

Finner utskott sig behöva tillgång till handlingar, som hos landskapsnämnden eller densamma underlydande myndighet, tjänsteman eller allmän inrättning tillkommit, eller ock inhämta muntliga eller skriftliga upplysningar av dylika, skola de äskade handlingarna eller upplysningarna på utskottets begäran utan dröjsmål genom landskapsnämnden delgivas eller meddelas. ~~Om de icke kunna meddelas, skall skälet härtill givas utskottet till~~ ~~känna.~~

053

§ 38.

Talmannen, vicetalmännen samt utskottens ordförande utgöra talmanskonferensen.

Å talmanskonferensen ankommer att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning, att avgiva utlåtande rörande sådan ändring däri, vartill landstingsman tagit initiativ, att göra förslag om bestämmelser för val inom landstinget enligt proportionellt valsätt, att i övrigt göra nödigbefunna förslag om landstingsarbetets ordnande överhuvud, att uppgöra förslag till instruktion för landstingets tjänstemän, därest sådan befinnes nödig, samt att framställa förslag om avlöning av landstingets tjänstemän.

Kap. V.

Ärendenas behandling i plenum och stora utskottet.

§ 39.

Talmannen åligger att utfärda kallelse till plenum, att därvid föredraga ärendena och leda överläggningarna, att framställa proposition för beslutsfattande, att vidmakthålla ordning vid sammanträdena och jämväl i övrigt vaka däröver, att sådant, som strider emot lag, icke må komma under överläggning samt att avsluta plenum. Talmannen må ej utan landstingets samtycke avbryta plenum.

Talmannen äger rätt att deltaga i val inom landstinget, men ej i överläggning eller omröstning vare sig i plenum eller utskott, ej heller föreslå något annat ändet, som erfordras för verkställighet av landstingets beslut eller iakttagande av dess arbetsordning.

Vid förfall för talmannen träder i hans ställe förste eller, om förfall även för denne inträtt, andre vicetalmannen.

§ 40.

Landstingets förhandlingar skola äga rum på svenska språket. Förhandlingarna äro offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda beslutar.

§ 41.

Försåvitt ej nedan annorledes är stadgat äge varje landstingsman vid plenum rätt att erhålla ordet i den ordning, vari han sig anmält, samt till protokollet fritt uttala sig i alla frågor, som då handläggas, och om lagligheten av allt, som inom landstinget tilldrager sig. Ej må någon tala, innan ordet tilldelats honom, och icke heller utom protokollet.

§ 42.

Ingen landstingsman må tillåta sig personligen förolämpande uttryck eller eljest uppträda på ett mot god ordning stridande sätt. Sker det och låter den felande sig icke av talmannens föreställning rätta, äger talmannen fråntaga honom ordet. Har sådant ägt rum, må den felande för det sammanträdet icke vidare yttra sig. Väckes förslag att den landstingsman, som sålunda sig förgått, därjämte må av talmannen erhålla varning eller på viss tid, ej överstigande fyra dagar, uteslutas från landstingets sammanträden eller vid domstol åtalas eller om saken bör förfalla, skall beslut därom av landstinget vid nästa sammanträde fattas.

§ 43.

Landshövdingen och lantrådet äga rätt att övervara landstingets plena och deltaga i överläggningarna, men icke i besluten. Lag samma vare beträffande ledamot i landskapsnämnden. Är han tillika landstingsman, må honom icke förvägras att i beslut deltaga. Vill någon av de ovannämnda yttra sig, gives honom ordet framom andra.

Vill landstingsman till lantrådet ställa spörsmål i angelägenhet, hörande till hans ämbetsområde, avlämne det skriftligen avfattat och av bestämt innehåll till talmannen, vilken det åligger att bringa det till lantrådets kännedom. Å tid, som bestämmes genom överenskommelse med talmannen, avgiver lantrådet muntligt eller skriftligt svar, såframt han ej anser sig böra avböja frågans besvarande, varvid skälen härtill böra givas landstinget tillkänna. I sådant ärende må icke i landstinget överläggning äga rum eller beslut fattas.

Framställning, som avser att utröna huruvida lantrådet skall anses sakna landstingets förtroende, upptages och behandlas i den ordning, som stadgas i landskapslagen angående ordnandet av Ålands landskapsförvaltning.

§ 44.

I ärende, som personligen rör någon landstingsman, må han väl i överläggningarna, men ej i beslutets fattande deltaga.

§ 45.

Landshövdingens, lantrådets och landskapsnämndens framställningar så ock i § 27 omförmälda motioner må icke till slutlig behandling företagas, innan betänkande över dem av utskott avgivits.

§ 46.

Vardera ej i [illegible] gången till behandling

förekommer, genast enhälligt hänskjutet till utskott, skall det ligga på bordet till något av de närmast följande sammanträdena, då sådan hänskjutning skall ske.

§ 47.

Utskottsbetänkande skall, då det första gången föredrages, läggas på bordet. Vid nästa föredragning skall det, evad överläggning ägt rum eller icke, ånyo bordläggas, om två eller flere landstingsmän det begära: men då ärendet tredje gången förekommer, må bordläggning icke vidare äga rum.

Landstinget kan besluta att av utskott inhämta nytt utlåtande även i ärende, som skall undergå endast en behandling.

§ 48.

Angår utskottsbetänkande lagförslag, skall ärendet underkastas tre skilda behandlingar i landstingets plenum.

Vid första behandlingen föredrages utskottsbetänkandet och lämnas åt landstingsmännen tillfälle att yttra sig i frågan. Sedan överläggningen förklarats avslutad, överlämnas ärendet, utan att beslut i själva saken fattats, till stora utskottet, som det åligger att förorda lagförslaget med eller utan ändringar eller att avstyrka lagförslagets antagande.

Vid andra behandlingen föredrages stora utskottets betänkande, varvid landstinget, ifall betänkandet innehåller lagförslag, ingår i prövning av lagförslaget samt fattar beslut om varje särskild punkt däri. Godkännes stora utskottets förslag i alla delar, förklaras andra behandlingen avslutad. Blir stora utskottets förslag icke oförändrat godkänt, överlämnas lagförslaget, i den lydelse det genom landstingets beslut erhållit, ånyo till stora utskottet, på vilket det ankommer att antingen förorda sistnämnda förslag eller vidbliva sitt tidigare beslut. Har stora utskottet omfattat landstingets beslut, förklara s andra behandlingen avslutad.

Innehåller betänkandet avböjande av lagförslaget, kan landstinget besluta att till grund för andra behandlingen lägga antingen stora utskottets betänkande eller annat förslag, som tidigare legat till grund för behandlingen. I sistnämnda fall förfares på sätt ovan i 3 momentet är sagt.

Innehåller betänkandet lagförslag, må vid andra behandlingen hela lagförslagets förkastande ej föreslås.

Medan andra behandlingen av frågan pågår, kan landstinget infordra nytt utlåtande av det utskott, som först berett ärendet, eller av annat utskott. Samma rätt tillkomme ock stora utskottet.

Vid tredje behandlingen, som äger rum tidigast å andra dagen efter det andra behandlingen avslutats, föredrages ärendet till slutligt avgörande, varvid landstinget kan antingen oförändrat antaga lagförslaget, sådant det vid andra behandlingen godkänts, eller förkasta detsamma.

§ 49.

Vid handläggning av lagförslag angående uppbärande av landskapsskatt skola jämväl stadgandena i § 48 lända till efterrättelse.

§ 50.

Vid urtima landsting upptaget ärende skall vid samma landsting slutligen avgöras.

§ 51.

Av landstingsman framställt förslag, som avser införande i landskapets inkomst- och utgiftsstat av nytt, i landskapsnämndens förslag icke upptaget anslag, må, då avgörande fattas angående inkomst- och utgiftsstaten för landskapet, beaktas endast försåvitt detsamma väckts genom finansmotion, som förelegat till granskning i finansutskottet.

§ 52.

I händelse landstinget vid handläggning av finansutskottets förslag till inkomst- och utgiftsstat för landskapet icke godkänt betänkandet oförändrat, återförvisas inkomst- och utgiftsförslaget till finansutskottet, som äger avgiva utlåtande angående de av landstinget vidtagna ändringarna. Föreslår finansutskottet ändringar i landstingets beslut, avgöre landstinget om godkännande eller förkastande av utskottets förslag.

§ 53.

Ej må i något ärende, däri överläggning ägt rum, skridas till beslut, innan landstinget efter talmannens hemställan förklarat överläggningen avslutad.

§ 54.

Då fråga föreligger till avgörande, framställe talmannen, på grund av vad i saken förelupit, så avfattad proposition, att svaret "ja" eller "nej" uttrycker landstingets beslut.

Finnas flere förslag till beslut, ställes ett såsom kontraproposition mot ett annat, intill dess om alla sålunda röstats. De avsedda propositionernas ordalydelse och ordningsföljd böra vara av landstinget godkända, innan proposition till besvarande framställes. Erinringar mot den föreslag-

na ordalydelsen och ordningsföljden må göras, men ny överläggning i själva saken icke äga rum.

Ej må omröstning tillåtas därom, huruvida omröstning bör äga rum.

Närmare bestämmelser därom, huru omröstning skall försiggå, fastställas i landstingets arbetsordning.

§ 55.

Den, som i fattat beslut icke instämt, äge rätt att till protokollet anmäla sin skiljaktiga mening. Dock må sådan anmälan icke föranleda vidare överläggning.

§ 56.

Talmannen må icke vägra att till handläggning upptaga väckt fråga eller att framställa proposition, där han ej finner sådant strida mot lag eller beslut, som av landstinget redan fattats. I fall av vägran bör talmannen anföra skälen härför.

Nöjes landstinget icke med talmannens åtgärd, hänskjutes ärendet till lagutskottet, vilket bör utan dröjsmål inkomma med motiverat yttrande, huruvida sakens upptagande eller propositions framställande strider mot lag eller av landstinget förut fattat beslut. Vad utskottet sålunda förklarat lände till efterrättelse.

§ 57.

Beslut må ej vid justering sakligt ändras.

§ 58.

Landstingsman, som ej varit tillstädes, då beslut i något ärende fattats, äge rätt att därefter till protokollet anmäla, att han icke deltagit i beslutet, men må ej framställa någon anmärkning mot detsamma.

Kap. VI.

Om meddelande av landstingets beslut och utlåtanden.

§ 59.

Av landstinget antagen landskapslag överlämnas jämte skrivelse från landstinget till landshövdingen för att av denne insändas till regeringen.

Lag samma vare beträffande utlåtanden, vilka utgöra svar å presidentens framställningar och meddelanden, ävensom av landstinget antagna motioner, avsedda att föreläggas riksdagen.

§ 60.

Uti § 59 omförmälda handlingar samt alla utgående skrivelser uppsättas och expedieras av landstingets sekreterare under uppsikt av landstingets

justeringsutskott.

Ej må något beslut från landstinget expedieras, innan det blivit godkänt av justeringsutskottet.

De handlingar, som i § 59 äro nämnda och alla landstingsbeslut underskrivas av talmannen och vicetalmännen, men alla övriga utgående expeditioner av talmannen och sekreteraren.

Kap. VII.

Särskilda stadganden.

§ 61.

Presidentens framställningar och meddelanden skola alltid såväl i plenum som i utskott i främsta rummet till behandling företagas.

§ 62.

Landstingets protokoll föres under talmannens inseende av sekretareren. Vid början av varje session utser landstinget inom sig tre justeringsmän jämte nödigt antal suppleanter att justera protokollet. Därest landstinget icke kan om dem enas, utses de genom proportionella val.

Landstingets beslut, som ankommer på lantrådets eller landskapsnämndens åtgärd, delgivas dem genom protokollsutdrag, som på tjänstens vägnar underskrivas av sekreteraren.

§ 63.

Landstingets kansli står under kanslikommissionens uppsikt. Till kanslikommissionen höra talmannen och vicetalmännen samt två landstingsmän, vilka sistnämnda, därest landstinget icke om dem kan enas, utses genom proportionella val.

Grunderna för kansliets utgiftsstat bestämmas genom landskapslag.

§ 64.

Landstingets arbetsordning, bestämmelser angående val inom landstinget enligt proportionellt valsätt samt instruktion för landstingets tjänstemän och tjänstemännens avlöning äger landstinget fastställa på förslag av talmanskonferensen.

§ 65.

Landskapslagar och andra landstingsbeslut av allmännare betydelse samt förordningar, som enligt lagen om självstyrelse för Åland utfärdas för landskapet, skola kungöras uti en särskild, Ålands författningssamling benämnd publikation.

§ 66.

Samtliga kostnader för landstinget bestridas med landskapsmedel.

§ 67.

Denna landstingsordning träder i kraft den 1 juli 1942. Genom densamma upphäves landstingsordningen för landskapet Åland, utfärdad den 7 maj 1923, dock sålunda, att till dess de i §§ 13 och 63 föreskrivna landskapslagar antagits och trätt i kraft, bestämmelserna i den sålunda upphävda landstingsordningen skola lända till efterrättelse.

stämmelserna i den nuvarande landstingsordningen böra lända till efterrättelse.

Hänvisande till ovansagda får utskottet vördsammast för landstinget föreslå,

att landstinget ville godkänna bilagda förslag till ny landstingsordning för landskapet Åland.

Mariehamn den 11 oktober 1941.

På lagutskottets vägnar:

T. Brenning

Jonatan Sjöblom

Närvarande i utskottet: Tor Brenning, ordförande, Jonatan Sjöblom, viceordförande, Johannes Holmberg (delvis), Herman Mattsson, Evald Häggblom (delvis) samt suppleanterna Fanny Sundström (delvis) och Arthur Larson (delvis).